

Школска 2022/2023. година

Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе

3. разред

Шифра: _____

Бр.	Питања	Поени
	<p>Пажљиво прочитај следећи текст и одговори на питања 1–14 (реченице су, ради лакшег сналажења, нумерисане):</p> <p>(1) Чим се умιο и очеткао, запита путник бирташа Швабу где је поп-Спирина кућа. (2) Умивен, ишчеткан и очешљан, крене путник, али се на путу предомисли, па не оде поп-Спириној кући. (3) Да детету три крајцаре, а ово одлети заборавивши казати „хвала”. (4) Лупајући се од радости петама у леђа, оде да се похвали друговима, а нови учитељ се упути журно цркви на вечерње, које је по његовом рачуну морало још трајати.</p> <p>(С. Сремац, <i>Поп Тира и поп Стира</i>, прилагођено)</p>	
	Скраћенице: ПР – предикатска реченица; КР – комуникативна реченица.	
1.	Мотивна реч за лексему <i>очеткати се</i> (из 1. КР) гласи _____.	
2.	Реч <i>бирташ</i> изведена је од именице <i>биртија</i> , коју речник овако дефинише: бѝртија ж (ген. мн. бѝртија) (нем. Wirt) (обично у Војв.) <i>крчма, кафана</i> ; вар. бертија. Према тој дефиницији, реч <i>биртија</i> је: регионализам, варваризам, германизам, вулгаризам, архаизам. Подвуци тачне одговоре.	
3.	У 1. КР запажамо следећи број предикатских реченица: а) две; б) три; в) четири; г) пет. Заокружи слово испред тачног одговора.	
4.	Придеви <i>умивен, ишчеткан и очешљан</i> (из 2. КР) настали су од следећег глаголског облика: _____ и у реченици имају следећу синтаксичку функцију: _____.	
5.	Синтагма <i>поп-Спириној кући</i> (из 2. КР) има следећу синтаксичку функцију: _____.	
6.	Синтагма <i>три крајцаре</i> (из 3. КР) назива се _____ синтагма.	
7.	Синтагма <i>три крајцаре</i> у дативу гласи: _____.	
8.	Глагол <i>одлетети</i> (из 3. КР) употребљен је: а) у свом основном значењу; б) метафорички; в) метонимијски. Заокружи слово испред тачног одговора.	
9.	Синтаксичка јединица <i>заборавивши казати „хвала”</i> (из 3. КР) назива се _____.	
10.	Напиши које значење има прилошка одредба <i>од радости</i> (из 4. КР): _____.	

Бр.	Питања	Поени
11.	Напиши које значење има прилошка одредба <i>на вечерње</i> (из 4. КР): _____.	
12.	Реч <i>вечерње</i> из 4. КР у речнику се дефинише као „поподневна служба у цркви”. Та реч и реч <i>вечерњи</i> која значи „за вечерњи излазак, свечано” јесу: а) прави хомоними; б) хомоформи; в) хомофони. Заокружи слово испред тачног одговора.	
13.	Напиши какав је предикат у зависној ПР <i>које је по његовом рачуну још морало трајати</i> (из 4. КР): а) по сложености: _____; б) по саставу лексичког језгра: _____.	
14.	Глагол <i>морати</i> из 4. КР стоји у следећим облицима: а) персоналном; б) имперсоналном; в) финитном; г) инфинитном. Заокружи слова испред тачних одговора.	
15.	Стави угласти знак дужине на одговарајуће речи: а) Путник одлучи детету да да три крајцаре. б) Сам сам то урадио, нико ми није помогао.	
16.	Препиши из текста, у облику инфинитива, праве повратне глаголе: _____.	
17.	Напиши којим је значењским механизмом настао фразеологизам <i>ухватити се за главу</i> , који значи „покајати се”. _____	
18.	У реченици <i>Поп-Спирина кућа није била далеко од цркве</i> , израз <i>далеко од цркве</i> јесте синтаксичка јединица која се прецизно назива _____.	
19.	У реченици из претходног задатка израз <i>далеко од цркве</i> има следећу синтаксичку функцију: _____.	
20.	Писани знакови који имају вредност речи (као нпр. математички знаци +, -, ≠, ≈, ≥) називају се: а) пиктограми; б) логограми; в) хијероглифи; г) идеограми. Заокружи слово испред тачног одговора.	

Срећан рад!

Прегледао: _____

Укупно поена: _____

Школска 2022/2023. година

Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе

3. разред

Решења

1. четкати (*се*)
2. регионализам, германизам
3. в)
4. трпног глаголског придева, апозитива (*Тим редом!*)
5. (прилошка) допуна за место
6. паукална
7. *трима крајцарама*
8. б)
9. глаголска синтагма
10. узрочно / узрок(а)
11. циљно / циљ(а)
12. б)
13. а) сложен, б) глаголски
14. а), в)
15. а) *да да̂*, б) *С̂ам сам*
16. *умити се, очеткати се, лупати се*
17. метонимијом (метонимија)
18. прилошка синтагма
19. прилошког дела предиката (прилошки део предиката) / прилошког копулативног предикатива (прилошки копулативни предикатив)
20. б)